

DRAGA

Kot smo v avgustu poročali, so se letošnji študijski dnevi v Dragi na Tržaškem vršili 2. in 3. septembra. Napovedano je bilo, da bodo poleg manjšinskih zastopnikov iz vseh štirih zamejskih pokrajin govorili še ing. Boris Sancin, ravnatelj programskega odseka tržaškega Radia, "O idejnem pluralizmu," Rev. dr. Lojze Šuštar, škofov vikar v Churu v Švici, o "Svobodi vesti kot izrazu človekovega dostojanstva", iz Ljubljane dr. Stane Južnič, profesor na fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo, o "Vrednotah tradicionalne družbe v konfliktu z moderno," ter Josip Vidmar, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti, o "Spremenljivosti in nespremenljivosti vrednot." Koprski škof dr. Janez Jenko naj bi maševal in pridigal.

Vendar pa Josipa Vidmarja ni bilo, češ da je menda obolel odn, da je bil nerazpoložen; na njegovem mestu naj bi govoril dr. Bogo Grafenauer. Končno pa tudi tega ni bilo niti ne dr. Južniča.

Ta izostanek ljubljanskih predavateljev daje kajpak misliti. Nekateri so izrazili mnenje, da jih ni bilo zaradi kočljivosti ing. Sancinovega predavanja. Toda to utegne držati le deloma, saj so vendar v Ljubljani vedeli v naprej, o čem bo predaval. Zakaj so potem imenovali namestnika Grafenauerja?

Imena predavateljev za Drago se določa na nekoliko kompliciran način - z balansiranjem, malim mešetarjenjem in barantanjem, dasi so nekatera imena sprejeta brez težav, nekatera pa že v samem zarodku odbita. Težave pa so vedno z Ljubljano in zaradi Ljubljane, ker je jasno, da bodo iz Slovenije prišli predavatelji samo, če bo ljubljanski režim zadovoljen z izbiro nedomovinskih predavateljev in njihovo tematiko. Ljubljanske predavatelje namreč določa zadevni organ v Socialistični zvezi (OF), s katero občuje tudi vodstvo Društva slovenskih izobražencev v Trstu. Socialistična zveza tudi plača svoje predavatelje.

Iz tega sledi, da je očitvidno morala biti neka druga sila ali supersila, ki je končno odločila, da je treba letos Drago bojkotirati. Da so to stalinisti odn, neostalinisti, najbrž ne bo daleč od resnice, zlasti po vsem, kar smo slišali in brali o odnosu teh istih ljudi do vprašanja "nacionalne sprave". Tem ljudem so se morali zmerneži v Socialistični zvezi ukloniti, odn, - kar je tudi mogoče - da je v ostri debati prevladalo mnenje, da utegne biti nova politika odnosov tudi do Drage potrebna spricho novega

razvoja nacionalnih odnosov v Jugoslaviji.

Vse to zdaj zahteva, da pogledamo na Drago z nekoliko bolj kritičnimi očmi. Ni dvoma, da je bila prvotna zamisel Drage dobra in pozitivna in da so bila pričakovanja upapolna, ko je prišlo tudi do sodelovanja predavateljev iz domovine. Takšno srečanje domovincev, zamejcev in zdomcev naj bi namreč omogočilo dialog, ki bi postopoma, čeprav počasi, vodil do olajšanja napetosti, večjega razumevanja in strpnosti.

Toda za to je seveda potrebna neka cena, na eni kot na drugi strani ne smejo nastopati skrajneži. Dalje Ljubljana ne bi smela misliti na to, da bi diktirala svojo voljo zamejstvu in zdomstvu v pogledu domovine. Tretji pogoj je, da v nobenem primeru ne sme iti za kakršnokoli obliko agitpropa in da morajo biti predavanja na dostojni višini.

Dokler je bila tematika "nevtralna", odnosno se je držala manj kočljivih vprašanj, je še šlo. To je bil na primer razlog, da se je v Dragi v glavni meri razpravljalo o "kulturnih" zadevah, izogibali pa so se "političnih". Zamejci so to opravičevali, češ da je Društvo slovenskih izobražencev vendar kulturna ustanova - pozabili ali spregledali pa so, da ni "kultura" nikjer bolj politična kot je prav v domovini.

Ker kaže, da je letošnji bojkot Drage odraz nove partijske linije do zamejstva-zdomstva, linije, v kateri so spet prevladali nasilneži in skrajneži nad strpnějšími, civiliziranimi ljudmi, je zato treba kritično proučiti Drago - za nazaj in za naprej.

Rekapitulirati je treba preteklost in ugotoviti, v koliko je bila Draga pozitivna za domovino (in tu ne mislimo na partijo). Ni izključeno, da bomo ob tem lahko ugotovili, da je bila morda negativna tudi za zdomstvo. Kaj namreč koristi, če mora zdomstvo poslušati in brati govore iz Ljubljane, če pa istočasno ni dana prav nobena možnost, da tudi v domovini govore iz zdomstva. Dialog je vedno dvostranska zadeva - vključujoč pri tem posledice.

Dvomimo, da je vredno prirejati Drago za to, da se je lahko udeleži nekaj titofilov iz Trsta. Koliko morete nanje vplivati je menda pokazala sila šibka razprava po predavanju ing. Sancina. V takem primeru je potem pač bolj pogledati si iz oči v oči - oni naj odprto povedo

Neposredno pred izidom je druga knjiga 'DEMOKRATSKE JUGOSLAVIJE' v uredništvu V. Ivanovića. Poleg mnogih Srbov in nekaj Hrvatov sodelujejo v knjigi od Slovencev Franjo Sekolec, Ciril Žebot, Ljubo Sirc, Dušan Pleničar in Alojzij Zupan. Druga knjiga je nadaljevanje prve iz leta 1970, in ima 192 strani. Cena £2 ali \$5.

svoje mnenje, pa tudi demokrati naj ga potem povedo. A kot stvari stoje zdaj, demokrati - razen na kulturni ravni - takega mnenja povedati ne morejo ali ne smejo, ker je vedno obstajala bojazen, da bi to odbilo "domovino". (Pri tem seveda mislimo na tematiko in predavanja, ne na razpravo, ki je sicer nekoliko svobodnejša, a še vedno vezana).

Ali ne bi bilo morda le bolje, da bi imeli Drago, kjer bi si svobodni slovenski ljudje v dostojni in odprti debati izmenjali odkrito svoje poglede na vsa mogoča vprašanja, ki zadevajo Slovence in Slovenijo, ne oziraje se na to, kaj bo k temu rekla uradna Ljubljana? In potem z modernimi sredstvi posredovati te poglede ljudem v domovini. ...?

KJE JE DOSLEDNOST?

Pred dobrim letom smo v KLICU TRIGLAVA brali polemiko o "zatošli" Argentini, odn. o "zatohlosti" naše emigracije tam doli. Pri tem se je marsikateremu čitatelju zazdelo, da je bilo malo hudo govoriti o taki "zatohlosti", zlasti z ozirom na bujno kulturno življenje slovenske kolonije. Maja meseca letos je DRUŽABNA PRAVDA posvetila celo svojo številko problemu našega zdomstva v Argentini in ga osvetlila z raznih strani. Pomembna sta zlasti dva članka: članek predsednika Družabne Pravde Maksa Jana "Zdomstvo in gospodarstvo" ter članek člana uredniškega odbora DRUŽABNE PRAVDE Avgusta Horvata "Kje nas čevelj žuli?" ki ga objavljamo v tej številki KLICA TRIGLAVA v izvlečku.

KLIC TRIGLAVA je bil večkrat obtožen, da ni dosleden in da dela zgago. Članek Avgusta Horvata bo morda prepričal vsaj nekatere naše kritike, da ni KLIC TRIGLAVA oni, ki "dela zgago", kakor tudi da ni mogoče z zamahom roke odpraviti neljube probleme, ki so se in se še pojavljajo. "Zgovorni molk" je trajal dosti predolgo, medtem ko je histerično zanikanje nekaterih, da problemi obstajajo, samo privedel do tega, da so ti problemi še bolj akumulirani in da sedaj stojimo pred skoro nerešljivim položajem.

Kar se doslednosti tiče, nam čitanje ostalih člankov v tej številki DRUŽABNE PRAVDE odkrije marsikaj - vključno dejstvo, da vključ vseh jasni postavitvi problema ni nihče od njihovih avtorjev šel dosledno do kraja. To se godi tudi doma v Sloveniji. Kritika obstaja. Dejstva so objavljena. Grešnega kozla pa se išče povsod, samo ne tam, kjer je - ali pa se obstane tik pred ono končno ugotovitvijo, da je vse zaman, dokler se ne spremeni tudi sam sistem. Kaj naj bi sicer pomenila takale opazka v članku urednika Štefana Novaka: "V modernem času se mnogo govori o pluralističnem mišljenju. K temu mišljenju se je nagnila tudi Cerkev. Pluralistično mišljenje v bistvu priznava različnost v mišljenju in življenju posameznikov ali skupin, ki jih nasilno ne uniformira. Na to naj

bi pomislili oni, ki sanjajo le o eni zastavi na svetu." Ali pa zaključek Rudolfa Smersuja: "Dobro sicer vemo, da bodo morali osvobojeno domovino urejati zlasti ljudje doma, toda mi smo jim lahko v veliko pomoč in oporo, če bomo močno povezani. Kajti le v skupnosti je moč" G. Smersu je član Narodnega Odbora za Slovenijo, pa bi zato pričakovali, da se bo za to tudi dosledno boril - v Narodnem odboru.

A kar se pluralizma č.g. Novaka tiče, bi bilo treba najprej razmisliti, kako se strinja njegov komentar o liberalizmu s ko-eksistenco Vatikana s komunističnimi režimi. On pravi: "Liberalne vlade, ki v preteklem stoletju in še pozneje niso intervenirale, ki bogatih niso zadrževale in revnih ne podpirale, so v mnogočem krive težkih družbenih pretresov, katerim smo bili in smo še priče." Kot izgleda, g. Novak ne pozna zgodovine, kakor tudi ne famoznega izreka, da "tron podpira Cerkev in Cerkev podpira tron," pri čemer "tron" niso bile liberalne vlade ampak absolutistične odn. "prosvetljene" monarhije - a monarhija Franca Jožefa ni bila ravno edina v Evropi. A ako je kapitalizem nastal kot gospodarska posledica političnih idej liberalizma, tkzv. laissez faire, potem se upamo trditi, da so bili med kapitalisti, in to tudi med največjimi, enako klerikalci kot liberalci. Delovni pogoji v nekem podjetju prav gotovo niso bili odvisni od politične barve podjetnika, a še manj od politične barve vlade Njegovega cesarskega Veličanstva, ampak od socialnega čuta podjetnika samega. Enako ni prav nič na mestu ugotavljanje, kako se da izkoristiti razne lepe besede kot osebna svoboda, svoboda vesti, neodvisnost sodišč, itd. in pri tem kazati s prstom na liberalizem in komunizem, ko pa je splošno znano, da je to isto počel tudi klerikalizem, ki je izkoristil vero v politične namene. Sicer pa: če se je Vatikanu dovoljeno postaviti na glavo (Pij XI : Janex XXIII), potem se je dovoljeno tudi svobodomiselnim. ... UREDNIŠTVO

CIRIL ŽEBOT

SLOVENIJA včeraj, danes in jutri

Franč Popit, predsednik CK Zveze komunistov Slovenije: "Z omalovaževanjem razredne politike so nam vsiljevali nacionalizem... Naj omenim Žebotovo teorijo 'nacionalne sprave'..." (15. decembra 1971)

Edvard Kardelj, član predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije: "Nekateri govore o potrebi nekakšne 'nacionalne sprave' in to z lažnimi frazami o demokraciji..." (4. julija 1972)

Knjigo profesorja Žebota, ki iz osnov narodne sprave gradi perspektive za iskreno samoupravno in resnično demokratično Slovenijo, lahko naročite pri Mohorjevi knjigarini v Celovcu, Viktringer Ring 26. Cena 7 DM.

Slovenski župnik v Veliki Britaniji č. g. France Bergant je odšel nadaljevat študije v Rim, na njegovo mesto v Londonu pa se je vrnil Msgr. Ignacij Kunstelj iz Vatikana.

KATIN - KOČEVSKI ROG

Od političnega sodelavca

V skladu z angleško prakso, da se uradni dokumenti objavljajo šele po 30 letih, a nekateri posebno važni in skrivnostni celo kasneje, so sedaj na razpolago dokumenti angleškega zunanjega ministerstva iz leta 1943. Angleški časopisi so pokazali posebno zanimanje za pomor 10.000 poljskih oficirjev v katinskem gozdu maja 1940 in mnogi od njih so objavili zaupno pismo tedanjega britanskega veleposlanika pri poljski vladi Owena O' Malleya, ki ga je maja 1943 poslal tedanjemu britanskemu zunanjemu ministru Anthony Edenu. Oba sta še živa - prvi se sedaj imenuje Sir (vitez) Owen O' Malley, a drugi Earl of Avon (Avonski grof).

12. aprila 1943 so Nemci objavili, da so v Katinu odkrili masovni grob poljskih oficirjev in obdolžili Sovjete za ta zločin. Sovjeti so to uradno zanikali in obtožili Nemce, da so Poljake pobili po invaziji Sovjetske zveze 1. 1941. Nemci so poklicali komisijo mednarodnega Rdečega križa, ki je zločin sicer potrdila, toda ni zanj obtožila ne ene ne druge. Vendar so podrobnosti v poročilu te komisije kot tudi drugi podatki precej jasno govorili v prid nemške verzije, tako da je prišlo do prekinitve odnosov med sovjetsko vlado in poljsko vlado v Londonu. Z ozirom na to je britanski veleposlanik O' Malley poslal 24. maja 1943 Anthony Edenu pismo, ki se začne z besedami: "S precejšnjim oklevanjem Vam pošiljam poročilo, ki obenem vzbuja sum o značaju in politiki sedanjih voditeljev v Rusiji. . ."

Število poljskih ujetnikov v sovjetskih rokah po sovjetsko-nemškem napadu na Poljsko v septembru 1939 se je vrtelo okrog 180.000. Januarja 1940 je bilo v treh taboriščih - Kozielsk, Starobielsk in Ostaškov - kakih devet ali deset tisoč oficirjev in šest tisoč drugih vojakov, policajev in uradnih oseb. Marca 1940 se je v teh taboriščih razširila vest, da bodo ujetnike prepeljali na poseben ukaz iz Moskve v taborišča, kjer bodo imeli ugodnejše pogoje. Ujetniki so se tega zelo razveselili, ker so upali, da jih bodo kasneje izpustili. Ko je prišlo do vkrcanja na vlake, so ujetniki dobili posebne obroke hrane in višji oficirji so celo dobili svoje porcije ovite v čisti beli papir. Transporti so odhajali ves april do srede maja. To je bilo zadnjič, da je katerakoli priča videla te oficirje žive, piše O' Malley. Ko so Nemci zasedli Smolensk v juliju 1941, so nekatere družine teh oficirjev upale, da bodo prejele kake novice, a zaman.

O' Malley piše, da so grobove v Katinu obiskale tri razne komisije in vse tri so potrdile, da so bila trupla zakopana pred več kot tremi leti, t. j. predno so Nemci zasedli Smolensk. Poljakom se je zdelo sovjetsko obnašanje docela naravno. Po njihovem bi "Lenin razbil glave 10.000 poljskih oficirjev na enako brezskrben

način kot opica, ki razbija orehe." Poljska vlada je smatrala, da se je s tem Stalin znebil možne sovražne elite.

KDO JE ZASADIL JELKE IN ČEMU?

Veleposlanikovo poročilo vsebuje sledečo rekonstrukcijo katinskega pokolja: "Iz vagonov so bili ujetniki prepeljani po podeželski cesti do Kozjega vrha (Katina). Tu so izstopili iz kamionov in šele tu so jim verjetno zvezali roke. Osuplost ujetnikov se je sprevrgla v obup. Če se je kdo upiral, izgleda da mu je krvnik vrgel plašč preko glave in mu ga zavezal okrog vratu ter ga tako popeljal do roba jame, kajti marsikatero truplo so našli prekrito na ta način in z luknjo v plašču na mestu, kjer je pokrivalo tilnik. Tisti pa, ki so šli v smrt mirno, so morali videti strahotno sliko. V široki in globoki jami so njihovi tovariši ležali tesno drug ob drugem okrog roba, z glavo navzdol, kot sardine v škatlji, medtem ko je bilo manj reda v sredi samega groba. Krvnik je stopal gor in dol po truplih in jih vlačil naokrog. Ko je bilo vsega konec, izgleda da so se mesarji spravili na najbolj nedolžno opravilo: poravnali so kopice zemlje in zasadili majhne jelke na morišču. Bilo je seveda že nekoliko pozno za presajevanje mladih dreves tisto leto, toda ne prepozno."

"Majhne jelke prav gotovo zaslužijo več pozornosti, kot pa jim je bila posvečena. Predvsem predstavljajo verjeten dokaz, da so krivci Rusi, kajti malo je verjetno, da bi se Nemci, če bi oni pobili poljske oficirje, sploh zmenili za to, da bi pokrili grobove svojih žrtev z mladimi drevesi. Če bi nek kompetenten botanik preiskal eno teh mladih dreves, bi nedvomno lahko ugotovil, ali je bilo presajeno v maju 1940 ali pa kdaj po juliju 1941 (ko so Nemci zasedli Smolensk)," je zapisal O' Malley in dodal, da so bili uradni britanski krogi zaradi nujnosti dobrih odnosov s sovjetsko vlado "prisiljeni zadržati Poljake, da bi to zadevo jasneje predstavili javnosti, kakor tudi odvrniti javnost in tisk od tega, da bi grdo stvar preiskali do dna."

"Mi smo," piše O' Malley, "dejansko uporabili dobro ime Anglije, kot so morilci uporabili majhne jelke, da bi prikrili ta pokolj. Z ozirom na ogromno važnost zunanjega izgleda zavezniške edinosti in herojskega odpora Rusije napram Nemčiji, bo zelo malo ljudi mislilo, da bi kako drugo stališče bilo bodisi modro bodisi pravilno. . . Toda, mar nismo zato, ker smo se bili prisiljeni ponašati, kot da zločin, ki ga je izvršila neka tuja vlada - pa čeprav prijateljska, ni bil izvršen z njene strani, v nevarnosti da prevaramo ne le druge ampak sami sebe?"

Pismo britanskega veleposlanika je zaupno krožilo med člani britanske vlade, a videl ga je tudi kralj Jurij VI (George VI). Sir Alexander Cadogan, šef zunanjega ministrstva, je v svoji pripombi k pismu zapisal: "Priznam, da sem strahopetno obrnil svoje oči od Katina, ker sem se zbal, kaj bi videl... Druga stvar, ki vznemirja človeka, je ta, da bomo morda v sporazumu in sodelovanju z Rusi sodili in morda usmrtili vojne zločince osi ("trojni pakt" Rim-Berlin-Tokio, moja opomba), medtem ko bomo odobrili to ogabnost. Priznam, da mi bo to zelo težko požreti. Toda zaenkrat je jasno, da se ne da ničesar napraviti."

Sir Winstom Churchill je v svoji knjigi "Tečaj usode" ("Hinge of Fate") opisal, kako mu je sovjetski veleposlanik Ivan Maisky prinesel Stalinovo zagotovilo, da so te "ostudne obtožbe" neresnične. Pri tem Churchill dodaja, da nueremberško sodišče ni pripisalo katinskega zločina Nemcem...

21. julija letos, po objavi O' Malleyevega pisma, je ugledni londonski dnevnik DAILY TELEGRAPH objavil naslednje pismo Alojzija Zupana:

MASOVNI POKOLJ SLOVENSКИH DOMOBANCEV

"Razen poljskega Katina so bili še mnogi drugi Katini v srednji in vzhodni Evropi potem, ko so komunisti prigrabili oblast - posebno v Jugoslaviji.

Konec maja 1945 je britanska vojska v Avstriji vrnila Titu kakih 10.000 slovenskih domobrancev, katerim je bilo rečeno da gredo v Italijo. Dejansko pa so bili pobiti v Teharjih blizu Celja in v jamah Kočevskega roga na isti način kot Poljaki v Katinu.

Domobranstvo je bilo ustanovljeno, ker so Titovi partizani hoteli vsiliti Slovincem in drugim narodom Jugoslavije stalinistično obliko vladavine in so s tem ciljem podvzeli širikopotezno likvidacijo svojih nasprotnikov za časa fašistične in nacistične okupacije Jugoslavije.

Domobranci so bili označeni - v skladu z jaltkim sporazumom - kot "sovražno osebje" in kot taki predani Titu. Ko se je razvedelo za usodu teh 10.000 - nekatere žrtve so namreč pobegnile in razkrile, kaj se je zgodilo - je Feld Maršal Alexander, ki je bil takrat poveljnik zavezniških sil v Sredozemlju, ustavil vrnitev drugih oddelkov "sovražnega osebja" s svojega področja.

Britansko zunanje ministrstvo še vedno molči o tem grozotnem zločinu, toda upam da bo napočil dan, ko bo odprt arhiv tudi o tem slučaju - da se bo nehalo varanje tako drugih kot britanske javnosti."

In ko bo ta arhiv odprt, se bo tudi pokazalo, kaj so imeli o tem reči kaki Fitzroyi McLeani, Randolphi Churchill in drugi, ki so - za ceno prijateljstva in sodelovanja s Titom - molčali o tem in drugih titovskih

zločinih. Obenem pa imajo Tito in njegovi slovenski sokrivci nekaj manj kot dve leti čas, da premislijo, kako bodo skušali te stvari "zatušati" - kot so katinski zločin.

Krhka edinost Jugoslavije

Znani londonski dnevnik THE TIMES je v zvezi z oktobrskim obiskom britanske kraljice Elizabete v Jugoslaviji objavil 14. avgusta uvodnik pod naslovom "Krhka edinost Jugoslavije," ki ga tu posredujemo v prevodu našim čitateljem - posebno onim, ki žive v Jugoslaviji.

"Veliko ljudi je bilo poslanih v Jugoslaviji v ječo, odkar je prišlo do obračuna na Hrvaškem lanskega decembra. Vsi niso Hrvati. Izgleda, da se je partija odločila pokazati, da bo udarila po nacionalizmu v katerikoli republiki. Sodni procesi so se vršili na Kosovem, v Vojvodini in v Beogradu, kjer je bil eden od vodilnih advokatov pred kratkim obsojen na dve leti ječe. Toda teža uradnega nezadovoljstva je padla na Hrvaško. Tam se je vršilo veliko manjših procesov in na stotine ljudi je izgubilo svoje položaje. Sedaj sodijo štirim študentom obtoženim za izdajo. Trdi se, da so hoteli spremeniti legalni red in nasilno ločiti Hrvaško od Jugoslavije.

Ti procesi predstavljajo znake krize v Jugoslaviji, ki je bila obrzdana, toda ne odpravljena. Do nje je prišlo predvsem zato, ker se Jugoslaviji še ni posrečilo izdelati okvir, v katerem bi bilo možno tako obrzdati kot izražati močne nacionalne tradicije republik. Problem je sedaj še bolj akuten, ker se predsednik Tito bliža koncu svoje vladavine. Poslabšale so ga tudi velike razlike v življenjskem nivoju različnih področij, tako da je delitev narodnega bogastva postala pereče vprašanje.

Lanskoletne ustavne reforme so prenesle veliko moči na republike in vzpostavile skupno državno predsedstvo, kar naj bi zadovoljilo regionalne interese in stabiliziralo deželo. Namesto tega so mogoče povečale apetit za še več, posebno na Hrvaškem, kjer se je zgodovinska zagrenjenost napram Srbom spojila s sodobnimi neprilikami in ustvarila napet položaj.

Sedaj obstajajo približno tri mnenja o položaju. Po prvem so bili hrvaški partijski voditelji, katere so odstavili, popularni demokrati, ki so zastopali resnične zahteve in resnično reformski duh. Hrvaška daje okrog 28 odstotkov jugoslovanskega nacionalnega bruto produkta in okrog 40 odstotkov tujih valut, katerih precejšen del mora prispevati za skupni dobrobit Jugoslavije. Lansko leto so bile napravljene koncesije, toda prepozno. Krajevne občutke ne izboljšuje dejstvo, da je velik del policije in vojske v srbskih rokah. Nekateri Hrvati primerjajo sebe s Čehi pod rusko (srbsko) okupacijo.

Srbsko mišljenje je, da so Hrvati neodgovorni nacionalisti, odločeni da razbijejo Jugoslavijo, in da so zato zaslužili vse, kar jih je doletelo. ★

/Nadaljevanje na str.9/

McGOVERN PRED VRATI?

Ko je 8. avgusta zvečer, na svojem izrednem zasedanju Glavni odbor ameriške Demokratske stranke, potrdil imenovanje Sargenta Shriverja za svojega podpredsedniškega kandidata, se je v demoralizirano stranko vrnilo nekaj tistega razpoloženja, ki je tradicionalno in obvezno v trenutkih, ko je izbrana lista predsedniških kandidatov, ki potem s svojimi ženami in družinami v bratskem objemu odzdravljajo navdušenim in bojaželjnim delegatom.

Vsaj za televizijsko kamero in za ljudi, ki so z njeno pomočjo spremljali dogodke v Sheraton park hotelu v Washingtonu, je vse izgledalo kot "po predpisih". Zbrana je bila vsa elita Demokratske stranke, cela vrsta vidnih senatorjev, (ki so drug za drugim odklonili podpredsedniško kandidaturo ob nesrečnem senatorju McGovernu), navzoči so bili obrazi, ki so vzbujali trpkosladke spomine na čas, ko je na podoben način dvignil bakljo "nove generacije" John F. Kennedy in vsaj v navidezni slogi, so bili navzoči pripadniki stare strankine garniture, mnogi še iz časa Roosevelta in Trumana, in nove, nepotrpežljive generacije, ki se zaletava v tradicionalno strukturo, da jo po svoje predela, prekvasi in pomladi.

PODOBNOST Z LETOM 1964

To seveda, je bil konec skoraj neverjetne epizode v ameriški politični zgodovini. Začetek pa sega mesece nazaj, ko je senator George McGovern na skromen in od vseh omalovaževan način, začel svojo kampanjo za predsedniško nominacijo Demokratske stranke. Že ob samem začetku, še bolj pa ob zaključku, odnosno ob letnem zborovanju Demokratske stranke, so politični analitiki ugotovili presenetljivo podobnost med kampanjo senatorja McGoverna in kampanjo republikanskega senatorja Goldwatra, leta 1964. V obeh primerih je kandidat s pomočjo radikalnih sodelavcev in metod, dosegel zadostno število delegatov še pred samim strankinim zborovanjem. Oba, Goldwater in McGovern, sta tudi naslonila svojo kampanjo na mlajši rod, čeprav seveda vsak s svojega pola. McGovernu je na način, ki še ni do kraja pojasnjen, uspelo združiti okrog sebe večino mlajšega rodu Demokratske stranke, skupno z znatno primesjo ljudi iz "cvetlične generacije" in celo iz vrst onih, ki so pred štirimi leti v Chichagu s komunističnimi zastavami v rokah, razgrajali pred poslopjem, kjer se je vršilo takratno zborovanje Demokratske stranke.

Druga primerjava med Goldwatrom in McGovernom je možna tudi v načinu, kako sta javnosti predstavila svoj program: na jasen, enostaven in do kraja naiven način. Goldwatrovo odkrito stališče v vprašanju vietnamske vojne, mu je prineslo oznako "vojnega hujskača", njegove pripombe o Socialnem zavarovanju (ki ga določen

odstotek Američanov na najvišji dohodninski lestvici gotovo ne potrebuje) pa ga še danes označujejo kot človeka, ki je "proti" revežem. McGovern je v teku svoje kampanje za nominacijo prav tako zagrešil nekaj naivnosti, med katere gotovo spada obljuba, da bo vsak državljan prejel tisoč dolarjev, ko bo razdeljen dobiček korporacij (resni ljudje so se temu seveda smejali) in predlog naj bi bil vsaki ameriški družini zagotovljen minimalni letni dohodek v znesku 6400 dolarjev. (Zakaj bi delal po 50 ur tedensko za 12 tisoč, če pa bom lahko doma za 6.400 so se vpraševali ljudje). Oba ta predloga sta seveda izginila iz McGovernovega programa, ljudje pa ju niso pozabili, pa tudi Republikanska stranka ne, ki bo stvar vsekakor do kraja izrabila. Še bolj škodljive so bile njegove izjave o vietnamski vojni in z njo povezanih problemih, McGovern bo enostavno odredil odhod vsega ameriškega vojaštva iz Vietnamu, v 90 dneh po svoji inauguraciji. Ljudje, ki imajo o teh vprašanih praktične izkušnje in ne le idealistične poglede, so mu hitro razložili, da je to nemogoče že iz tehničnih razlogov. McGovern bo presekal tudi gordijski vozal problema vojnih ujetnikov: šel bo v Hanoj osebno in bo prosil za njihovo osvoboditev. (Hanojska vlada bi si pač ne mogla želeli večjega trumfa kot osebno prosjačenje ameriškega predsednika.) Tudi ti dve izjavi je McGovern skušal zabrisati: vojaštvo naj bi ostalo v Tajski in v tonkinškem zalivu na krovu ameriških ladij, dokler ujetniki ne bodo osvobojeni. Toda javnost ne bo zlepa pozabila ne teh izjav, ne njegovega spreminjajočega se stališča.

Kljub vsemu temu, pa je McGovern s svojimi mladimi pomočniki, dosegel zmago na strankinem zborovanju, potem, ko je neceremonijalno "povaljal" vse druge pretendente in do določene mere tudi samo tradicionalno strukturo Demokratske stranke.

Sledila je nato še izbira podpredsedniškega kandidata. Volitve zanj so se vršile v nekakšni cirkuški atmosferi: predlagana je bila cela vrsta resnih in neresnih kandidatov, izvoljen pa je bil slednjič senator Thomas Eagleton iz države Missouri, ki ga je izbral McGovern sam. Ko je McGovern predstavil Eagletona, so mu v splošnem navdušenju ušle besede, ki mu jih zdaj kliče v spomin ameriški tisk, radio in televizija. McGovern se je obregnil ob republikanskega podpredsedniškega kandidata Agnewa in nato v smehu izjavil, da se je v primeri z Agnewjem, demokratom pač izplačalo porabiti nekaj več časa za izbiro njihovega podpredsedniškega kandidata.

1000 ODSOTKOV ZA NJIM

Dobra dva tedna kasneje, ko si McGovern še ni dobera oddahnil od navora prvega dela kampanje, je ameriško časopisje, ki je v tem pogledu verjetno brez tekmeča, izvrtalo, da je bil senator Eagleton v preteklosti trikrat v psihijatrični bolnici in Eagleton je slednjič to tudi

javno priznal. McGovern je v svoji naivnosti mislil, da bo vse to minilo brez posebnih posledic in je takoj izjavil, da stoji 1000 odstotkov za svojim podpredsedniškim kandidatom. Ko so pričela prihajati pisma in telegrami z zahtevami, da se Eagleton umakne, ker bo sicer McGovern pogorel na volitvah, je svoje stališče spremenil v toliko, da je Eagletonu še vedno priznaval kandidaturo, obenem pa namignil, da ne bo nobene izpremembe, dokler se oba ne "pogovorita". Poplava komentarjev v časopisju in odkrite zahteve nekaterih najvplivnejših časopisov, naj se Eagleton umakne, so kmalu pokazale, kako bo potekal ta "pogovor". Eagleton sam je zatrjeval, da se ne bo umaknil, toda po "pogovoru" z McGovernom se je udal pritisku in Demokratska stranka je bila - brez podpredsedniškega kandidata.

Zdaj se je pričelo najbolj tragikomično poglavje kariere Georga McGoverna. Ob pomilovanju enega dela javnosti in posmehovanju drugega, je dejansko letal "od Poncija do Pilata" predno je našel človeka, ki je sprejel njegovo podpredsedniško ponudbo. Tu seveda se je maščevala vsa McGovernova taktika med nominacijsko kampanjo. Večina tradicionalnih prvakov Demokratske stranke, si je umila roke nad vso afero, medtem, ko so drugi odkrito izjavili, da bodo jeseni podprli predsednika Nixona. Tudi izgovori vseh, ki jih je naprosil, naj sprejmejo podpredsedniško mesto, niso nikogar prepričali: odklonili so ali iz užaljenosti, ker niso dosegli predsedniške nominacije, ali pa iz enostavnega prepričanja, da McGovern nima nobene možnosti za zmago, po tej polomiji z Eagletonom še toliko manj.

Tudi McGovernova javna reakcija na to tragikomično epizodo, se je odlikovala po svoji naivnosti in nejasnosti. Ne da bi priznal svojo lastno napako pri izbiranju podpredsedniškega kandidata, je začel kritizirati sistem, odnosno način kako je izbran podpredsedniški kandidat, češ da enostavno ni časa za premislek v zadnjih urah strankinega zborovanja in tako pač pride do takih odločitev, kot je bila njegova v Eagletonovem primeru. Resnica je seveda, da bi moral McGovern pač vedeti ob samem spočetju svoje predsedniške ambicije, da bo moral imeti ob strani tudi podpredsedniškega kandidata in je imel torej dolge mesece časa, da bi do kraja premislil tudi o tem vprašanju in izbral človeka, primerne za to mesto, obenem pa se tudi pozanimal, če ima ta 'izbranec' v svoji preteklosti karkoli, kar bi ga diskvalificiralo. Z drugimi besedami - še en primer neodločnosti, naivnosti in politične nedozorelosti.

Slednjič torej je Demokratska stranka dobila svojo kandidatno listo in predsedniška kampanja se je pričela. Kakšne so možnosti Demokratske stranke? Shriver je vsekar močnejši kandidat kot je bil Eagleton. Toda tudi v ozadju njegove kandidature leži neodgovorjeno vprašanje: čemu ga McGovern ni izbral od vsega začetka? Pomagalo tudi ne bo dejstvo, da je bil Shriver šesti, sedmi, osmi, ali morda celo deveti človek, ki mu je bilo ponudeno podpredsedniško mesto. Ali bo zmožel v svoji kampanji odpraviti vse te nedostatke in dokazati, da je polnovreden kandidat, obenem pa tudi zabrisati nedvoumen vtis cin-

canja in nedoraslosti, ki ga je zapustil McGovern.

NIXONOVA TEŽAVA

Večina ameriškega javnega mnenja bi danes na vse to odgovorila z - ne. Največja težava predsednika Nixona v teh dneh je namreč v tem, da s položaja, v katerem je danes, skoraj ne more drugam kot navzdol. Ameriška javnost razume in odobrava njegovo politiko v Vietnamu: ameriška javnost je tudi pripravljena sprejeti ducat smrtnih žrtev v Vietnamu, kolikor jih zahtevajo sedanje letalske akcije, ameriška javnost tudi ni pripravljena dovoliti svojemu predsedniku prosjačenja v tujih dvorih, pa naj bo zadeva še tako boleča, vidi pa tudi ameriška javnost, da si predsednik resnično prizadeva urediti vprašanje inflacije (ki jo je znižal na sprejemljivo stopnjo) in življenske draginje (ki ni izključno v njegovih rokah).

Zdi se pa, da se Republikanska stranka sama, ne vdaja prevelikemu optimizmu in Nixon sam je že napovedal, da bo izid volitev podoben onemu pred štirimi leti. Odgovor na vse to je v idealizmu in navdušenju McGovernovih mladih pristašev. Analiza njegove nominacijske kampanje je dokazala brez vsakega dvoma, da je obdan z ljudmi, ki jih je mogoče označiti za briljantne stratege in drugimi, ki jim ne manjka tistega idealizma, ki ljudi pripravi ne le do dela, ki ga morajo opraviti, temveč do dela, ki ga zmorejo. V tem, brez dvoma, je moč senatorja McGoverna, odnosno tudi moč "prenovljene" Demokratske stranke. Nekateri menijo - ali upajo - da ta moč ne bo zadostovala novembra meseca. Ta "NOW" generacija, ki se je zbrala okrog McGoverna se namreč ne ozira na preteklost, na obveznosti stare strankine strukture, pa tudi ne na bodočnost, kar se izraža v njenih naivnih pogledih na mednarodne odnose - v vsem tem pa je njena slabost. Ali bo ta zadostovala za njen poraz in triumf republikancev?

Odgovor bo seveda prinesel november. Kakršenkoli že pa bo ta odgovor, se zdi, da bo resnična preizkušnja te nove generacije Američanov v tem, kako bodo - v slučaju zmage - svojo naivnost in svoj idealizem spremenili v realistično načelnost, odnosno - v slučaju poraza - kako ga bodo preživeli, to je, ali se bodo vrnili v negativni cinizem ali celo v destruktivni anarhizem, ali pa bodo kljub temu spoznali, da je delo "znotraj sistema", še vedno edino pravilno in učinkovito ter svoj program priredili na tak način, da jim bo nudil največjo možnost do zmage ob naslednji rundi spopada z republikanci.

SLOVENSKA GIMNAZIJA V CELOVCU

Iz letnega poročila Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu za šolsko leto 1971/72 je razvidno, da je poučevalo 30 učiteljev in bilo vpisanih 421 dijakov (216 fantov in 205 deklet). Pouk se je vršil v 16 oddelkih, ker so imeli vsi razredi paralelke. 142 učencev je izhajalo iz kmečkih, 110 iz delavskih, 85 iz uradniških in 45 iz obrtniških družin. Od vseh dijakov jih je 271 stanovalo v domovih, 133 se jih je vozilo v šolo od doma, samo 17 pa jih je stanovalo v Celovcu.

KJE NAS ČEVELJ ŽULI?

(V naslednjem objavljamo v ponatisu najbolj značilne izvlečke iz zgoraj omenjenega članka, ki ga je v letošnji majski številki objavila DRUŽABNA PRAVDA v Buenos Airesu, Na ta članek in ostale se nanaša tudi eden od naših uvodnikov. Ur.)

KJE NAS ČEVELJ ŽULI?

(ali STARANJE IN BODOČNOST EMIGRACIJE)

"Staranje je že očitno v vsem našem zdomskem udejstvovanju. V nših publikacijah, tudi splošnega značaja, sodelujejo skoraj vedno isti ljudje, v odborih organizacij si isti ljudje iz leta v leto zamenjujejo samo odborniške funkcije. Povprečna starost sodelavcev v naših revijah in časopisih, odbornikov v društvih in organizacijah je že precej nad 50 let. Tako je že res pereče vprašanje, kdo bo nadaljeval to pred kratkim še cvetoče delo. Kje so mladi? Zakaj ne sodelujejo? Zakaj jih ni v odborih organizacij in društev?" ...

"Vzrokov za tako stanje je več. Nekateri že izhajajo iz tradicije. Že pred vojno je bilo doma značilno za skupnost, ki se je imenovala katoliška, da se intelektualci niso dosti zanimali in skrbeli za vzgojo svojega naraščaja. Ljudje, ki so vodili naše kulturno in javno življenje, so hoteli imeti ob sebi le "pridne fante", poslušne, mlade ljudi, ki so radi ubogali in potrpežljivo čakali, ko jih pokličejo in odkážejo določena mesta. Le v zadnjih letih pred drugo svetovno vojno se je začelo spreminjati po zaslugi dr. L. Ehrlicha in prof. E. Tomca. Ta tradicija nezanimanja in vzgoje posebej še intelektualnega naraščaja, je ostala močno zasidrana tudi v emigraciji.

Kljub nezanimanju starejših za mlade je doma kulturno življenje le rastlo. Veter, ki je vlekel iz različnih mladinskih organizacij in krožkov, je zasejal semena, ki so vzkli in marsikatero doseglo bujno rast. Zemlja je bila namreč domača, okolje in klima sta bili ugodni. V zdomstvu pa lahko vidimo, da veter ne zaseje nič. V Argentini je pampa preobširna, peščena; vpliv okolja prevladuje nad življenjem slovenstva, zato takih samozasejanih sadov ni. Tudi v bodoče ne bo drugače. Priti bi moral sejavec, ki bi zrahljal in pripravil prst ter zasejal seme slovenskega kulturnega življenja v srca in duše slovenskih mladih ljudi v zdomstvu.

Sejavec, Ljudi, ki bi skrbeli in si prizadevali za slovenski kulturni naraščaj v zdomstvu med našimi intelektualci in kulturniki ni. Vsi so bili vedno in so še preveč zaposleni sami s seboj, za drugi ni časa." ...

"Končno tudi pomanjkanje v brezhlebnem izražanju v slovenščini ni in ne more biti vzrok, da mladi ne pišejo v naše publikacije, ne predavajo na sestankih in kulturnih večerih. Nihče jih ni in jih ne povabi in pripravi za to delo. Izgleda, da se jim ne zaupa, obstoja nek dvom, če bodo znali podati svoje misli na zadovoljni 'višini'". ...

"Naši kulturni ustvarjalci so se v čilih letih udobno počutili na "višinah". Niso marali gruče, čim manj jih je na vrhu, tembolj posameznik stopi v ospredje. Sedaj,

ko so pa začeli nekateri že pešati, se tudi na vrhu, na "višini" čutijo osamljene. Hudo je, če je človek sam, zelo hudo, če je sam v tujini pri kulturnem ustvarjanju. V tem primeru so precejšnji vzrok tudi intelektualni egoizem, skopost in neviščljivost.

Poleg "višine" se postavlja tudi vprašanje 'linije'. Kdor je na 'liniji', ga odločujoči v skupnosti sprejmejo ali vsaj tolerirajo, lahko objavlja. Kdor ni na liniji, je odklonjen in obsojen na molk, če se ne zateče kam drugam. Kolikokrat smo že imeli priliko slišati, da je nekdo dogodka po svoje razlagal, po svoje opisoval. Pa jih nihče drugače ne more kot po svoje, če misli s svojo glavo in gleda s svojimi očmi. Izgleda, da obstoja neka uradna linija, ki jo določa nekdo, ki se smatra za nezmotljivega in je za vsakega obvezna. In ta linija je tudi med nami, kot je zapisal za razmere doma Taras Kermavner, tako ozka kot britvično rezilo. Ne prenese se, da nekdo drugače govori in piše, pride z novimi idejami. Nismo veseli, da nekdo drugače misli, niti ne stopimo z njim v razgovor in debato za objektivno iskanje resnice, ampak ga takoj obsodimo za odpadnika. Koliko gorja so že naredile take obsodbe, koliko trpljenja posameznikom in tudi njihovim družinam. (Glej tudi A. Gosar, Moj oče, Meddobje št. 3, 1970).

Emigraciji mora biti enkrat že jasno radi svojega lastnega obstoja, da sumničenja, prepiri, obrekovanja, natolcevanja, podtikovanja ter razne ločitve duhov ne morejo pritegniti mladih ljudi k skupnemu delu. In ravno pri tem nečastnem delu prednjači del inteligence. Navadno gre pri vseh teh sporih za neko pravilnost poti, za obrambo večnoveljavnih načel. Pri tem se pa postopa tako, da se ta načela branijo z brezobzirno breznačelnostjo in se teptajo osnovna načela človeškega dostojanstva.

Če bi prostor v naših publikacijah, ki ga porabimo za pogrevanje medsebojnih razprtij dali na razpolago mladim ljudem, da bi nam povedali svoje mnenje in poglede in to v slovenščini, ki jo obvladajo, bi storili skupnosti in za njeno ohranitev veliko koristno in dobro delo. Marsikaj bi že bilo drugače, boljše.

Kot v medsebojnih odnosih tako grešimo v kritiki. Potrebna je pri vsakem delu, mora pa biti objektivna, poštena, v službi iskanja resnice. Take kritike pa nam manjka kot vode v puščavi. Med nami imamo kritiko po načelu 'danes poj ti hvalo meni, da jo bom jaz jutri tebi', ali pa, da kritik hoče pokazati, da je vseveden in vsemogočen in nastopa kod nekaj turek, češ, čimveč nevernikov pobijem, toliko večje bo moje zasluženje pred Alahom. Neredko zasledimo tudi polno ignoriranje. Ni važno, kaj je kdo napisal ali povedal, ampak kdo je tisti. To je merilo vrednosti.

Pri vsem tem početu starših mladina ni brezbrizna. Opazuje in dela svoje zaključke. Že precej let nazaj sem vprašal takrat še mladega fanta, sina enega izmed 'vodilnih', zakaj ne sodeluje bolj aktivno v skupnosti, ali ga k temu ne vzpodbuja vzgled očeta, odgovor je bil kratek: "Ne verujem očetu." Sin ni veroval v slovenstvo in iskrenost prizadevanj svojega očeta. In takih primerov je več. Mladi se oddaljujejo, ker nam ne verujejo. Čutijo, da jim ne povemo resnice. Ne rečem, da se jim laže, ne pove se jim pa vsega. Pride se do gotove točke, do gotove dobe in dejanj, potem pa molk. Godi se nam enako kot vladajočim doma. Tudi njim se je mladina oddaljila; je nimajo, ker ji ne povedo resnice. Zato sama brska po preteklosti in išče odgovorov na mnoga vprašanja, za mnoge dogodke. To stališče mladine nam tudi ponovno dokazuje, da se resnica ne da nikoli za vedno zapreti še v tako močan in hermetično zaprt zaboj. Pride čas, ko eksplodira in plane na dan. Tega nikoli ne smemo pozabiti. In kaj porečemo, če se v bodočnosti mladi doma in c zdomstvu združijo za objektivno iskanje resnice?

Zdomska skupnost bi morala biti prijetno okolje, domovina v majhnem za naše mlade ljudi. Če pa pogledamo v življenje naših organizacij in šolskih tečajev, lahko kaj kmalo opazimo, da so si naši otroci premalo prijatelji, se ne veselijo dosti medsebojnega srečanja. Njihovo prijateljstvo je omejeno na zelo majhen krog, navadno določen in dirigiran po starših. Drugi se ne pogledajo, če se srečajo na cesti ali drugod, se ne pozdravijo in ne nasmehnejo. Niso veseli srečanja. Razen redkih izjem se ne smejo obiskovati na domu. Slovenskemu otroku so vrata slovenskega družinskega doma zaprta. Ker pa otrok potrebuje družbe in prijateljev, jih najde pri sosedovih druge narodnosti, se z njimi igra in raste. Tako doživlja najlepšo otroško dobo v tuji družbi, se izraža v tujem jeziku. Ali se potem moremo čuditi, da otroci ne čutijo in mislijo slovensko. Premalo poudarjamo potrebo prijateljstva, še manj ga pa prakticiramo. Življenje in odnose odraslih še vedno grenijo razni spori od doma in taborišč ter te spore in nesporazume prenašajo na mlade.

Enako kot spore hočemo zvaliti na mlade vso našo preteklost, jim naprtiti naše trpljenje vojne in zdomstva. Kar z zadovoljstvom ugotavljamo, da smo že del našega trpljenja prenesli na naše mlade ljudi. Zelo se trudimo, da bi v naših otrocih videli svoj' trpeči obraz'. Toda nihče nima pravice prenašati lastnega trpljenja na otroke, niti kot skupnost na vso našo mladino. Pripravimo jih na življenje tako, da bodo s pomočjo vere zmogli nositi vedno težo svojega dneva. Svoje težave pa nosimo sami, so samo naše. Če pa kdo tega ne zmore in mu križ postaja pretežak, posebno sedaj, ko postajamo starejši in se klic krvi in zemlje vedno močneje oglašča v nas, si naj poišče Simona iz Cirene med sebi enakimi, mladini pa gradimo skupnost veselih in vrlih ljudi... "

" Sedaj po obstoja resno vprašanje, na čem mladina sploh gradi svojo slovensko zavest. Stalno ji ponavljamo, da je doma v Sloveniji ječa in trpljenje; proč od vsega, kar je tam. Ne ločimo ljudstva in režima. Mladim zato ponujamo "Slovenijo v svetu", neke vrste surogat, ki bi naj nadomestil naravno navezanost na slovensko zemljo,

ki je samo ena. Dveh Slovenij ne more biti. Če smatramo za "Slovenijo v svetu" zdomstvo, potem si bodimo na jasnem, da je tega zdomstva vedno manj. Mladi pa bodo ohranili slovensko zavest, če jih bomo navezali na Slovenijo, ki raste, kjer je življenje. Le od tam mora črpati sok za svojo rast poleg tega, kar lahko nudijo starši in skupnost na tujem.

Kot že rečeno, komunističnega režima ni mogoče istovetiti s slovenskim narodom. Ta režim je prišel s pomočjo nasilja in ga bo prej ali slej tudi konec. Narod bo živel. Ta narod na slovenski zemlji so naši starši živili ali mrtvi, bratje in sestre, sorodniki ter tisoči in tisoči tistih, ki se vsako nedeljo zbirajo v božjem hramu in združijo z nami v duhovno občestvo. Krajevna občestva vodi na stotine starih in mladih duhovnov, razlagalcev večnih resnic. Ker Duh veje kjer hoče, jim je za učitelje postavil Maksimiljana, Jožefa in Janeza. To občestvo, množice vernih, so resnični slovenski narod, so večina.

Ob tem razmišljanju se postavi vprašanje, zakaj, kje je vzrok, da tudi s temi rojaki, brati po krvi in veri, ki so z nami združeni v eno duhovno občestvo, ne smemo imeti nič skupnega. Zakaj nekateri dvomijo v njihovo vero in slovenstvo. Bili so po ječah, preganjeni, zapostavljeni in jih še zapostavljajo, a vztrajajo. So jamstvo slovenske bodočnosti. Zakaj potem proč od njih? Zakaj naj gradimo Slovenijo posebej in ne z njimi?

Odklanjanje vsega, kar je doma, tudi dobrega in poštenega, nas je tako prevzelo, da smo že praktično pozabili na svoje slovenstvo. Slovenska zavest je že pri mnogih neka vrste medalja, skrbno zaprta v škatlji, ki si jo nadenejo, kadar gredo na skupne prireditve, poslušajo govornika o naši revščini, se malo pocmerijo, potem pa medaljo zopet spravijo do prihodnje prireditve. Slovenstvo že sila trpi. V številnih naših domovih starši ne govorijo z otroci več slovensko in zato tudi njihovi otroci ne čutijo več slovensko.

Za vse naše predloge iščemo krivce drugod, le vase se bojimo pogledati. Stalno jamramo o naši majhnosti, ki naj bi bila kriva vse naše nesreče, a se istočasno ne nehamo klanjati velikim narodom. Nikoli si pa ne postavimo upravičenega vprašanja, ali še sploh v naši dobi in sodobnem svetu obstajajo majhni in veliki narodi. Če res nismo preveč številni, pa bodimo zato toliko bolj kulturno in duhovno delavni in močni, da v polni meri doprinesemo svoj delež v življenju družine narodov. Kdor se pa pod nobenim pogojem ne more znebiti kompleksa majhnosti, si naj obleče dolge hlače, moško opaše in stori danes ter vedno svojo dolžnost, pa mu bo kompleks majhnosti gotovo prešel. Mladim pa dajmo vzgled ponosnega in vedrega Slovenca, da znamo živeti v bratski slogi. To pa kar se velikokrat dogaja, ubija slovensko zavest v mladih ljudeh in so resnični heroji tisti, ki kljub temu vsemu še čutijo in mislijo slovensko.

Povedal sem samo nekaj odgovorov na vprašanje, zakaj nam mladina ne sledi, zakaj je nimamo.

/Zaključek na 9. strani /

★Krhka edinstvo Jugoslavije /Zaključek s 4. strani/

Mnogi se še spominjajo fašističnega režima za časa nacizma in pokoljev srbske manjšine. Celo sedaj je možno v glavah ljudi z lahkoto toda po krivici diskreditirati prirojeni hrvaški nacionalizem z fanatičnimi desničarskimi teroristi, ki delujejo večinoma v tujini, a ki so nedavno vpadli v deželo.

Sredi teh vnetih strasti ni lahko najti tretjega mnenja med temi dvema. Hrvaški voditelji so bili nedvomno popularni in nekatere njihove pritožbe so bile osnovane, toda so sprostili sile, katere niso mogli kontrolirati, tako da je predsednik Tito moral storiti nekaj, da ohrani krhko povezanost dežele. Toda način njegove intervencije je povzročil skrajno zagrenjenost na Hrvaškem, katero bo težko odpraviti. Še več, njegov pritisk na ostali del dežele je vzpodbudil staro partijsko gardo, ki želi bolj centralistično in ortodoksno vrsto komunizma in tesnejše zveze s Sovjetsko zvezo. V ospredje je tudi prišla vojska kot glavna garancija jugoslovanske edinstvi.

Njegova dilema je zelo težka. Če preveč popusti, se bo dežela sesula. Če preveč pritisne, jo bo morda razneslo. Če pusti kako špranjo nezamašeno, bo vanjo vskočila Sovjetska zveza. Poleg tega, cela njegova zamisel Jugoslavije je izredno ambiciozna, ker skuša dati zelo velike individualne in regionalne svobode v sistemu, v katerem obstoja nelegalno ravnotežje med enopartijsko vladavino in krajevno močjo samoupravnih delavskih svetov. Zato je naravno, da je jezen in da meni, da so ga pustili na cedilu s tem, ko so - v njegovih očeh - izkoristili njegovo zaupanje, ko je lani pristal na večje decentralizacijo. Toda če ne bo zelo previden, bo sedanji val reakcije povzročil še več nepravil v bodočnosti. Ljudje bodo iskali znakov premisleka do časa, ko kraljica obišče Jugoslavijo v oktobru."

●Kje nas čevelj žuli /Zaključek članka z 8. strani/

Jih je še veliko več: Iščimo jih. Toda ne ustavimo se samo pri tem. Iščimo odgovarjajočih rešitev. Položaj res ni najboljši, toda vzrokov za pesimizem zaenkrat še ni. Zamujeno se res težko nadomesti, lahko pa začnemo in skušamo popraviti naše pomanjkljivosti. Veliko je še mladih in kuštranih glav med nami, ki zvedavo in navihano gledajo okrog sebe in nas opazujejo. So polje, pripravno za setev semena bodočih kulturnih delavcev in ustvarjalcev. Začnimo sejati danes, da bomo lahko jutri želi. Začeti ni nikoli prepozno. Ne pričakujmo, da nam bo kdo od "velikih" dal navodila za naše delo, ne pričakujmo ponovno izkrcanje ali pomoči namišljenih zaveznikov. Delajmo sami s trdno voljo in velikim čutom odgovornosti, brez preprirov in sumničenj. Proč z nemarnostjo, ki misli, da cmerjenje in jadikovanje odtehtata trdo delo."

DR. PEDIČKOV DEMANTI

Marca meseca smo pisali o primeru pedagoga dr. Franca Pedička, češ da je bil odstavljen z ljubljanske univerze zaradi strokovnih stališč, kot jih je izpovedal na posvetu pedagogov na Bledu maja 1971 in v razgovoru

za okroglo mizo na uredništvu DELA 3.12.1971. Podatek smo povzeli iz tržaške MLADINE. Poslednja številka te revije prinaša zdaj dr. Pedičkov demanti, datiran 3.7.1972.

"Moram vam sporočiti, da to obvestilo, katerega ste namenili vašim bralcem, ni točno.

S položaja direktorja pedagoškega inštituta pri univerzi v Ljubljani sem namreč sam odstopil s 1. februarjem 1972. Iz tega sledi, da nisem bil od nikogar izključen z univerze v Ljubljani. NASprotno, dolžnosti direktorja pedagoškega inštituta pri univerzi v Ljubljani sem opravljal vse do 24. maja 1972. S tem dnem me je namreč univerzitetni svet na mojo ponovno prošnjo razrešil te funkcije.

Razen tega je moje delovno mesto še naprej v zvanju višjega znanstvenega sodelavca na pedagoškem inštitutu pri univerzi v Ljubljani. Prav tako ostajam kot zunanji sodelavec univerze predavatelj na oddelku za pedagogiko filozofske fakultete v Ljubljani."

Vendar pa dr. Pediček le ni povedal, zakaj je zapustil univerzo.

(ds)

DR. SLAKOV UMIK

Iz Toleda v Združenih državah Amerike smo prejeli naslednjo izjavo za objavo v KLICU TRIGLAVA:

"V letošnji julijski številki Klica Triglava je ponovno izšla deklaracija 'Za zavarovanje slovenske suverenosti' tudi s ponovno navedbo mojega imena, dve leti po originalnem izidu. Za to ponovno akcijo nisem niti dal svojega privoljenja, niti nisem bil o njej obveščen. Ker gre za neodgovorno zlorabo mojega imena v tako pomembni zadevi kot je varnost in neoviranost slovenskega razvoja, s tem anuliram svoj prvotni podpis deklaracije in umikam vsakršno sodelovanje s pobudniki te deklaracije in z morebitnimi podobnimi akcijami. Pred dvema letoma sem sicer podpisal omenjeno deklaracijo, vendar pa sem se pozneje imel priliko prepričati, da tako delovanje lahko samo škoduje pozitivnemu razvoju Socialistične republike Slovenije, ki kljub nekaterim težavam zanesljivo napreduje.

Dr. ŠTEFAN SLAK,

Department of Psychology, University of Toledo, Toledo, Ohio, 43606 U. S. A. 31. avg. 1972."

(Če je že spremenil svoje stališče do julijske izjave 1970, bi moral dr. Slak umakniti svoj podpis potem, ko je bil objavljen prvič, ne pa tiho čakati - in zdaj kriviti druge, češ da bi ga morali vprašati za dovoljenje, in jim očistati "neodgovorno zlorabo" njegovega imena. Kar smo storili prej in danes, je normalen postopek v vsaki civilizirani družbi. Urednik)

V Ljubljani sta umrla zgodovinar in akademik dr. France Stele, ter pesnik in urednik Cankarjeve založbe Cene Vipotnik.

KULTURA IN OMIKA

DOHODEK OD ŠUNDA

"Položaj je znan in prav nič rožnat ni. Tehnica mladinskega tiska se je prevesila s kvalitetne na nekvalitetno plat. Pogoji blagovno denarnih odnosov, ki so prevladali tudi na mladinskem knjižnem trgu, oblikujejo na eni strani nenadzirano rast dopadljive robe, ki se dobro prodaja, na drugi strani pa kritično stisko tistega dela mladinskega tiska, ki se mora uveljavljati predvsem s svojo kvaliteto" - tožijo doma. Treba je nekaj narediti. V Srbiji so po šundu že udarili. Od 1. julija velja poseben davek na šund. Človeku se je žijo lasje, ko bere naslove raznih tednikov in mesečnikov, ki podležejo davku: AMOR, Zlatni Kupidon, TIP-TOP, MAKSI-TOP, MINI-TOP, HERC, ČIK, STOP, KIH in podobne neumnosti. Nekatero revije so že prenehale izhajati, vključno SANJA, "tednik za sentimentalno življenje", čigar naklada je bila 100.000 izvodov. Toda še vedno izhaja ČIK, tednik s pornografskimi slikami in članki z naklado nad 350.000 izvodov. Le cena se je dvignila. Pojavile so se že tudi prve težave. Posebna komisija srbskega sekretariata za kulturo je sestavila seznam listov, ki so oproščeni davka na šund. V ta seznam ni prišlo precej izdaj, ki so bile tako indirektno ožigosane kot šund, npr. SVET in TV-novosti, katero izdaja BORBA, in Radio TV revija, katero izdaja POLITIKA. Komisija bo imela očitno še ogromno dela s pritožbami proti svojim odlokom. Pravijo, da v Sloveniji ne bodo iskali odgovora na problem nekvalitetnega mladinskega tiska na srbski način. Mogoče ga bodo enostavno prepovedali, saj se pri TRIBUNI tako ne obirajo.

KREMA ZA TUJCE

V Jugoslaviji imajo sedaj vsako leto težave z državnim proračunom, ker je treba vse račune vskladiti z republikami in dvema avtonomnima pokrajinama. Po zadnjih spremembah so poslanci ugotovili da znaša letošnji proračun skoraj 25 milijard in 500 milijonov dinarjev. Med drugim so tudi ugotovili, da se je proračun zadnje čase spet povečal, med ostalim za tri milijone dinarjev zaradi prispevka, ki sta ga Slovenija in Makedonija nakazali za snemanje filma "Sutjeska". Slovenija je v ta namen prispevala dva milijona, Makedonija pa milijon dinarjev. Seveda, treba je plačati tuje zvezde, ki igrajo v filmu in ki stanejo težke milijone. Ko že govorim o epopeji filmov na temo slavne narodno osvobodilne borbe, naj citiram opazko, katero sem izsledil v ljubljanskem DELU: "V filmu Užicka republika, ki ga namerava posneti Žika Mitrović bodo igrali Ed Nelson (dr. Rossi) (Op.: to je dr. Rossi v Mestecu Peyton), Jane Fonda in Sean Connery. Naši igralci bodo, kot ponavadi, prevzeli vloge nacističnih vojakov."

STARA PESEM

Janez Zorko je mlad slovenski kipar. Ko je še bil

doma v socialistični zemlji kot mehanik ni mogel priti na ljubljansko akademijo. Potem se je odločil iti v kapitalistični svet in se je zaposlil pri francoski tovarni avtomobilov Renault. To je bilo pred osmimi leti. Danes ima atelje v Montparnassu in širok krog mentorjev in prijateljev, za seboj pa že okoli 30 razstav. Kaj pa z Renaultom? Še vedno dela tam. RENAULT kaže veliko razumevanje za njegovo delo in mu celo finančno pomaga. V sprejemnici petnadstropne Renaultove zgradbe v ulici Pompe v srcu Pariza stoji njegova skulptura. Mogoče bi se naši "kulturni politiki" doma lahko kaj naučili iz te zgodbe slovenskega umetnika - delavca.

ODPRTOST NAPRAM SVETU

Veleposlanik ZDA Malcolm Toon je odprl ameriški informacijski center v Ljubljani. To je četrti ameriški informacijski center v Jugoslaviji - poleg centrov v Beogradu, Zagrebu in Novem Sadu. Ima 4.500 knjig ameriških avtorjev, 500 priročnikov in enciklopedij, 135 raznih revij, 1.600 gramofonskih plošč in okoli 500 pesmaric s področja ameriške narodne glasbe.

Sredi julija je v Križankah dva večera gostoval londonski London Festival Ballet. Med drugim so predvajali Adamov balet "Giselle".

V začetku prihodnje gledališke sezone v Jugoslaviji bo gostoval znani angleški dramski ansambl Kraljevskega Shakespearovega gledališča. Predvajali bodo Sen kresne noči v režiji Petra Brooka. Obiskali bodo Beograd in Zagreb, Ljubljani pa se bodo - kot izgleda - izognili.

V Ljubljani se je vršil 8. seminar slovenskega jezika za tuje slaviste, ki se ga je udeležilo okrog 100 slovenistov.

KAJ POSLUŠAJO IN GLEDAJO?

Po poročilu Jugoslovanskega zavoda za statistiko je bilo v Jugoslaviji konec preteklega leta okoli tri in pol milijona radijskih in nekaj nad dva milijona televizijskih naročnikov. Povprečno število naročnikov na tisoč prebivalcev je bilo 170 radijskih in 101 televizijski naročnik. Med republikami in pokrajinami obstajajo velike razlike. Nad jugoslovanskim povprečjem glede radijskih sprejemnikov so Slovenija, Hrvaška in Vojvodina, glede televizijskih sprejemnikov pa te tri in Srbija.

KRANJSKI SKELETI

Na Titovem trgu v Kranju nadaljujejo arheološka izkopavanja, ki jih vodi Gorenjski muzej. Gre za staroslovansko grobišče iz XIII. stoletja. Odkopanih je bilo že veliko skeletov iz XII. in XIV. stoletja. Pri izkopavanju sodelujejo študenti arheologije in zgodovine filozofske fakultete v Ljubljani, dijaki škofjeloške gimnazije, arheologi in antropologi.

OPERA - DRAMA

Dirigent Bogo Leskovic je bil ponovno izbran za ravnatelja ljubljanske Opere, a Janez Šenk, ravnatelj ljubljanske Drame, je bil imenovan za vršilca dolžnosti upravnika SNG (Slovenskega narodnega gledališča).

SPECTATOR

Od meseca do meseca

POSEBNA VOJNA

V malem vzhodnobosanskem kraju Šekovići so 5. in 6. avgusta slavili 30-letnico partizanske brigade. Prvega dne je govoril Cvijetin Mijatović, član predsedstva ZKJ, ki je dejal da "infiltracija fašistično-diverzantske vojaške organizirane in dobro oborožene skupine" predstavlja "razbohotenje oblik posebnega bojevanja proti Jugoslaviji," ki pa so ga uporabljali že prej. "Občasno so se namreč menjavali gospodarski in politični pritiski, intenzivna obveščevalna in propagandna protijugoslovanška dejavnost, diverzije in sabotaze, psihološka vojna, obmejni incidenti, manevri blizu naših meja itd." Taka dejavnost je vedno imela skupen splošen cilj pritiska z namenom, da bi spremenili neuvrščenost zunanje politike Jugoslavije in spremenili njen samoupravni družbenopolitični sistem. Vedno je bila ozko povezana z dejavnostjo notranjega sovražnika in je računala z notranjimi težavami. "Zaradi tega je treba poudariti, da je posebna vojna hkrati psihološko politična priprava za resnično vojno, tako po namenih njenih načrtovalcev in po njihovih metodah." Mijatoviću se je dobro zdelo, da se v zadnjem času večja med javnostjo nezadovoljstvo zaradi prevelike popustljivosti proti političnim opozicionalcem in razrednim sovražnikom. Taki pojavi popustljivosti ustvarjajo lažno predstavo o moči antisocialističnih sil oziroma o nestabilnosti družbe in države, je rekel Mijatović.

Naslednjega dne je govoril predsednik skupščine Bosne in Hercegovine Hamdija Pozderac, ki je tudi govoril o zunanjem pritisku. "Diverzantske akcije in sovražna propaganda proti socialistični Jugoslaviji se rojevajo pri zunanjih reakcionarnih silah, ki skušajo izrabiti vsako priložnost, da bi ogrozili naš položaj." V resnici "gre le za peščico bednikov, ki se povezujejo v ustaško-četniških in drugih fašističnih organizacijah. Tem skupinam, ki se zgledujejo po fašističnem zverinstvu in se urijo pod zaščito svojih gospodarjev v tujini, naj bo prepričljiv odgovor usoda teroristične skupine, ki se je pred kratkim pretihotapila v BiH in ki ji je ljudstvo samo najbolje sodilo," je dejal Pozderac.

O TERORISTIH

Predsednik zveznega izvršnega sveta Džemal Bijedić je govoril na proslavi ob obletnici osvoboditve Posušnja 13. avgusta, ko so izročili prometu 29 km dolgo asfaltno cesto Mostar-Posušnje-Imotski, ki bo podaljšana do Splita. Posušje je nerazvit kraj. V bližini so julija preganjali ustaško skupino in Bijedić je izrabil priložnost, da je obširno govoril o teroristični dejavnosti proti Jugoslaviji. "Zdi se mi potrebno seznaniti naše državljane z dejstvom," je dejal Bijedić, "da so večina teroristov iz skupine, ki je bila nedavno likvidirana v Bosni, in njihovi voditelji uživali gostoljubnost Avstralije, s katero ima naša država redne diplomatske in druge stike. V Avstraliji so oporišča, vežbališča, skladišča orožja in diverzantskega materiala za zločinsko dejavnost proti Jugoslaviji. Zaradi

dolgoletne neovirane dejavnosti te in podobnih fašistično-terorističnih tolp ter njihovih nekaznovanih zločinov, ki jih pristojni avstralski organi niso preprečili, so se teroristi spustili v to pustolovščino. Za ta napad na Jugoslavijo so uporabili tudi ozemlje sosednje Avstrije. Pred ilegalnim prihodom v SFRJ se je teroristična skupina zbrala v Avstriji, kjer je taborila in se usposabljala za diverzantske akcije," je dejal Bijedić. Bijedić je rekel, da je do stopnjevanje teroristične dejavnosti prišlo zadnje čase zato, "ker vlade omenjenih in nekaterih drugih evropskih in čezmorskih dežel dovoljujejo delovanje ekstremni politični emigraciji ter teroristično-fašističnim posameznikom in organizacijam." Jugoslovanška vlada je nenehno opozarjala te vlade na tako dejavnost ter zahtevala ukrepe proti njej. "Žal moram ugotoviti, da naši dosedanji koraki niso naleteli na potrebno razumevanje." Teroristi so stopnjevali svojo aktivnost do vdora v Jugoslavijo. "Zaradi vsega tega naša vlada zdaj zahteva pri vladah Avstralije, Avstrije in nekaterih drugih dežel pravo ocenitev teroristične dejavnosti, vsestransko preiskavo in učinkovit postopek ter kazni za ljudi, ki so neposredno ali posredno odgovorni za dosedanja nasilna dejanja ter za priprave in organizacijo teroristične dejavnosti proti Jugoslaviji."

Bijedić je dejal, da je Jugoslavija izpostavljena "novi obliki pritiska reakcionarnih protirevolucionarnih sil. Te sile uživajo podporo in pomoč tistih v inozemstvu, ki jim ne gre v račun neodvisna in neuvrščena politika naše države. Dejavnost teh sil je naperjena proti ozemeljski nedotakljivosti in neodvisnosti Jugoslavije ter proti njenemu notranjemu samoupravnemu političnemu sistemu." Bijediću "zelo neprepričljivo in celo naivno zvenijo" uradne izjave, "ki obsojajo takšno umazano dejavnost, hkrati pa se izmikajo odgovornosti. Neverjetno je, da se na ozemlju sodobne, moderno organizirane države lahko dogajajo takšne stvari, ne da bi jih preprečili. Nevzdržno je, sklicevati se na demokracijo in državljanske pravice teroristov, hkrati pa zapirati oči pred zločinskimi ravnanjem fašističnih kriminalcev z našimi državljani in z našimi diplomatsko-konzularnimi predstavništvi v inozemstvu." Po mednarodnem pravu so države dolžne onemogočiti tako dejavnost.

Napadi so "eno izmed znamenj in drznih potez iz arzenala posebne vojne" proti naši državi," je dejal Bijedić. Pri uničenju skupine je sodelovalo tudi prebivalstvo teh krajev, ki je tako "v praksi uveljavilo koncept splošne ljudske obrambe ter njeno nenadomestljivo moralno-politično in obrambno moč." Dokazalo je svojo pripravljenost, da brani pridobitve svoje socialistične revolucije. "Tudi najnovejša učinkovita likvidacija diverzantske skupine nazorno kaže, da se varnostne službe lahko uspešno uprejo vsem, tudi takšnim akcijam razrednega sovražnika, hkrati pa nakazujejo nazorno potrebo po odločnih ukrepih za kadrovske in materialne okrepitve teh služb, ki so nujno potrebne za obrambo samoupravne družbe, zasnovane na pridobitvah revolucije.

"Hudo so se zmotili ostanki najmračnejših sil iz druge svetovne vojne in njihovi sedanji pokrovitelji, ki so mislili, da bodo na naših tleh lahko pognale korenine zla in razdora. Naši pobrateni narodi so neusmiljeno

poteptali to zločinsko seme, ! je rekel Bijedić v Posušju.

Jugoslovanska veleposlanika na Dunaju in v Camberri sta nato izročila avstrijskemu in avstralskemu zunanjemu ministru aide-memoire v zvezi z vdorom ustaške skupine v Jugoslavijo in delovanjem ekstremističnih emigrantov v teh državah. Ko je zunanji minister Tepavac 17. avgusta ločeno sprejel avstrijskega in avstralskega veleposlanika v Beogradu in jima izročil kopije aide-memoirov, ju je opozoril na nevarnost zaradi toleriranja teroristične aktivnosti in na negativne posledice za bilateralne odnose z Jugoslavijo.

Spomenice, ki so jih imenovali pro-memoria, so izročili tudi švedski, kanadski, francoski in ameriški vladi. Vse so se tikale delovanja ekstremnih emigrantov v teh državah.

Predsednik avstrijske vlade Bruno Kreisky je v intervjuju za beograjsko televizijo 28. avg. dejal, da bodo Avstrijci "zelo resno proučili vsebino nedavne spomenice jugoslovanske vlade ter raziskali vse podatke, ki jih spomenica vsebuje." Opozoril je, da je v Avstriji več deset tisoč Jugoslovancev in da "tudi pri najboljši volji ni mogoče zagotoviti takšnega nadzorstva nad vsemi, da bi bilo to v brezpogojnem skladu z vsemi našimi zakoni."

Notranji minister Zah. Nemčije Hans Dietrich Genscher je bil na obisku v Jugoslaviji od 15. do 19. avgusta. Kot so poročali jugoslovanski časopisi, je v vseh razgovorih z jugoslovanskim sekretarjem za notranje zadeve Luko Banovićem in njegovimi sodelavci dominiralo "preprečevanje eskalacije terorizma, ki v različnih oblikah pritiska na sodobni svet." Ministru so povedali, da "posamezniki ali skupinice fašističnih ekstremistov zlorablajo gostoljubje ali azil ZRN ter organizirajo teroristične akcije in grozijo z nasiljem ali celo s smrtjo jugoslovanskim državljanom." Jugoslovansko vlado so razgovori "ohrabrili".

Dva ustaša, Miro Barešić in Andjelko Brajković, ki sta lani aprila ubila jugoslovanskega veleposlanika Rolovića v Stockholmu, sta 18. avg. pobegnili iz švedskega zapora, kjer sta odsedela dosmrtno kazen. Uradna predstavnica zveznega sekretarijata za zunanje zadeve je izjavila, da je "novica o pobegu neprijetna" in so jo Jugoslovani "neugodno sprejeli". Jugoslovanski časopisi so zagnali vik in krik, kot da bi morilca pobegnili po zaslugi mednarodne fašistične zarote. V resnici sta bila med 15 iz najvarnejše švedske kaznilnice, ki so ponoči ušli po zaslugi pajdašev nekaj tihotapcev mamil, ki so bili tam zaprti. Barešića in Brajkovića so Švedsi ujeli že po treh dneh.

V avtomobilu nemške registracije so 24. avgusta pri San Dona del Piave v Italiji našli trupla treh jugoslovanskih državljanov, 36-letnega Stevara Seva, njegovo ženo in 9-letno hčerko. Vse tri so neznanzi umorili s strelji iz revolverja. Jugoslovanski časopisi so Seva kmalu označili za enega od vodij ustaškega terorističnega gibanja. Pisali so, da gre za obračunavanje med teroristi. Ni izključeno, da ni imela Ozna svoje prste vmes.

Komisija češkoslovaške vlade je 30. avgusta izdala poročilo, ki ugotavlja, da se je Jatovo letalo razbilo 29. januarja na Češkoslovaške zaradi podtaknjene temperirane bombe v prtljažniku letala. Mehanizem je bil nemške izdelave. Katastrofo je preživela samo stewardesa Vesna Vulović, 22 potnikov in 5 članov posadke pa je izgubilo življenje. V Jugoslaviji pa ljudje govorijo, da je bilo letalo sestreljeno od sovjetske vojske, ki je imela tedaj na Češkem manevre...

ZA PRAVICE KRISTJANOV

"Pritisk duhovnikov je nezaželen in škodljiv," je pisal 4. avgusta zagrebški VJESNIK v naslovu "informacije", ki jo je izdala vojvodinska vlada. Po tem članku "vzbuja posebno pozornost nezaželena in škodljiva povečana aktivnost Cerkve pri zbiranju otrok in mladine k veroučnim uram. Nekateri duhovniki celo zlorablajo svoj položaj in pritiskajo na vernike-starše, da pošiljajo svoje otroke k verouku. Družba mora reagirati na takšne pojave in zahtevati od vseh spoštovanje ne samo do svobode veroizpovedi, ampak tudi do svobode vesti." Posebno naj bi bila delovna katoliška Cerkev, ki "kaže veliko prožnost pri uporabi sodobnih sredstev." Nekateri prosvetni delavci hodijo v cerkev in dajejo slab zgled. Članek išče vzroke v neenotnih idejnopolitičnih stališčih in ugotavlja, da še niso izdelali moralnopolitičnih kriterijev, kdo sme in kdo ne more biti prosvetni delavec.

Ljubljanski verski list DRUŽINA je 3. sept. podprl komentar zagrebškega GLASA KONCILA, da je takšna novica "v sedanji stopnji razvoja odnosov med verskimi skupnostmi (konkretno katoliško Cerkvijo) in samoupravno družbo popoln nesmisel. ... Popolnoma se strinjamo s komentatorjem GLASA KONCILA, da je novica najbrž iz trte zvita. Vprašanje je samo, s kakšnim namenom je bila objavljena. ... Ko bi bila vest resnična, bi se ne samo katoliška Cerkev, ampak vse verske skupnosti v Jugoslaviji znašle pred popolnoma novimi težavami. To bi bilo namreč prvič, da je proti verouku in še nekaterim dejavnostim Cerkve uradno nastopila vlada (izvršni svet). Če to dela ZK, je to nekaj povsem drugega. Kot politična organizacija svobodnih občanov sme braniti svoja stališča in nastopati proti drugače mislečim, dokler seveda to ostane v mejah ideoloških borb. Kadar pa proti zakonitem delovanju Cerkve nastopi država, dobi zadeva čisto nove razsežnosti."

DRUŽINA opozarja, da ustava zagotavlja svobodno izvrševanje dejavnosti vseh verskih skupnosti; verouk spada med te dejavnosti. "Uradno pozivati k preprečevanju verouka bi pomenilo kršiti ustavo. In če gremo še dalje, bi postalo jasno, da smo kristjani občani druge kategorije." Na ta način bi bil kršen temeljni zakon, ki prepoveduje razlikovanje. "Še več, takšno stališče bi pomenilo imenitno osnovo za izzivanje verske mržnje in sovraštva." Poleg tega bi bil kršen protokol med Jugoslavijo in Svetim sedežem. Zadeva bi se prenesla na diplomatsko torišče. Stvar ni šla tako daleč. Ostalo je le pri Tanjugovi novici, objavljeni v VJESNIKU. Toda "predmet je izredno občutljive narave" in bilo bi "v

korist dobrih odnosov med verskimi skupnostmi in samoupravno družbo, če bi javnost pravilno informirala. ... Če pa novica v resnici izvira iz vojvodinskih vladnih krogov, bi bilo primerno pojasnilo najmanj, kar bi lahko zahtevali." Zadeva se ne tiče le Vojvodine. Mirko Čanadanić je pred časom izjavljala stvari o prosvetnih delavcih, "ki smo jih čutili kot protustavne." Mogoče jih je bilo vzeti "kot izjave in stališča posameznika, čeprav si kot vladni in partijski funkcionar česa takega ne bi smel dovoliti. Kadar pa gre za informacijo, ki naj bi jo izdala vlada, je stvar resnejša. ... Zdi se, da v odnosih med verskimi skupnostmi in samoupravno družbo nimamo česa skrivati. Če smo napačno razumeli obvestilo, želimo pojasniti, če pa smo ga doumeli pravilno, bi se radi o njem še pogovarjali. Molk je najslabši izhod," zaključuje DRUŽINA.

Sredi julija so prizadela severovzhodno Slovenijo povodeň in neurje s točo. Reka Mura je samo v mursko-soboški občini poplavlila 65 vasi in 27.000 ha zemlje, vsega skupaj pa 40.000 ha. Takšne povodnji ne pomnijo v teh krajih vsaj sto let. Škode je bilo za več kot 160 milijonov dinarjev. Toča je pobila letino in razbijala strehe zlasti v okolici Lenarta in na Kozjaku. Na Hrvaškem je poplavljal Drava in prizadela mnogo revnih vasi. Hrvaška vlada je razpravljala o škodi in ugotovila, da bi morala pomagati "širša skupnost". Potem so se začele razprave o tem, da bi bil potreben zvezni fond solidarnosti, v katerem bi se nabiral denar, ki bi ga uporabljali za pomoč ob elementarnih nesrečah.

SOJENJE V ZAGREBU

Sojenje četverici hrvaških študentovskih voditeljev se je vleklo ves avgust pred zagrebškim okrožnim sodiščem. Kazenski senat pod predsedstvom Miljenka Mihaljevića je po enodnevnem uvodnem zasedanju julija preložil razpravo na 4. julij, ko se je začelo zares. Prvi obtoženi Dražen Budiša, bivši predsednik zveze študentov Zagreba, je izjavil, da ne bo odgovarjal na vprašanja sodišča. Poudaril je, da je že konec decembra lani v preiskovalnem postopku zavrnil politično oceno študentskega delovanja, izrečeno na 21. seji predsedstva ZKJ. Politična dogajanja v zadnjih devetih mesecih je označil kot "neostalinizacijo z ene in terorizem z druge strani." S tem je Budiša umolknil in se je kasneje oglašal le, ko je pričam postavljala vprašanja. Pred sodiščem so brali izjave, ki jih je dajal med preiskavo. Drugoobtoženi je Ivan Zvonimir Čičak, bivši študentski prorektor zagrebškega vseučilišča. Njegov odvetnik Kapetanović je predlagal, naj bi bila na obravnavi prisotna sodna izvedenca za nevropsihiatrijo in psihologijo. Drugi odvetniki so mu očitali, da s takim predlogom vzbuja vtis, da so njihove stranke psihopati. Kapetanović je nato omejil svoj predlog samo na Čička, ki pa mu je odvzel polno-močje kot svojemu branilcu.

Obravnava se je nadaljevala v ponedeljek, 7. avg. Na vrsti je bil Čičak, ki je tudi izjavil, da sodišču ne bo odgovarjal. Prebral je izjavo, "polno namigovanj o objektivnosti našega sodnega sistema ter napadov na

sredstva javnega obveščanja," kot je poročal Tanjug. "Vnaprej smo obsojeni in vsaka obramba je odveč," je dejal ČIČAK. Obsodil je ves sodni sistem, ki ga želijo spremeniti v "transmisijo izvajanja političnih sklepov." Sodnik je Čička opomnil, da so takšne izjave nova kazniva dejanja. Ta pa se ni ustrašil in je končal s trditvijo, da je "molč edini način, da se ohrani minimum človeškega dostojanstva." Nato so štiri ure brali izjave, ki jih je Čičak dajal v preiskavi. Že tam velikokrat ni hotel odgovoriti. Trdil je, da je nasprotoval zamisli, da bi med stavko študentje prišli na ulice. Za članek v ustaški HRVATSKI DRŽAVI, ki je oktobra pozivala študente, naj začno stavkati, je zvedel šele, ko se je stavka že začela. Zatrjeval je, da ne ve, kako je HRVATSKA DRŽAVA prišla do njegovega članka "Študentje - brezdomci."

Naslednjega dne je tudi Ante Paradžik, bivši predsednik zveze študentov Hrvatske spodbijal nepristranost sodišča in izjavil, da ne bo odgovarjal, kot ima po zakonu pravico. Šele četrti obtoženec Goran Dodig, bivši sekretar zveze študentov Zagreba, se je odločil, da bo govoril, ker da ne sme pozabiti na tisoče študentov, ki so "nam zaupali in pričakovali, da bomo tu iskreno in pošteno spregovorili." Poudaril je, da obtoženci niso nameravali strmoglaviti samoupravni sistem v Jugoslaviji. Na vprašanja sodnika je pojasnil, da študentske stavke ni jemal kot odraz sile, temveč kot manifestacijo upora mladih zaradi neurejenega deviznega sistema. Prav njega so izbrali, da je na študentskem zborovanju predlagal začetek stavke, ker je bil "kompromisna osebnost". Čičak je veljal za ekstremnega klerikalca, Budiša pa je bil znan kot ateist. Na Dodiga so gledali "kot na pravega predstavnika socialistično usmerjenih študentov." Dodig je tudi zanikal, da bi obstajalo "gibanje hrvaških vseučiliščnikov." Ko ga je tožilec vprašal, kdaj je prvič slišal za to gibanje, je Dodig ostro odvrnil: "O tem bi morali vprašati naše politike in ne mene." Zanikal je, da bi sploh obstajal kak revolucionarni komite, ker bi sicer zanj prav gotovo slišal. Trdil je, da je šele iz časopisov izvedel, da so nasilno zasedli prostore STUDENT-SKEGA LISTA 5. aprila lani v prvem dejanju novo izvoljenega študentskega vodstva. Sodnik in tožilec sta vrtala v Dodiga z vprašanji o zborovanjih v Zagrebu, v Zadru in na Reki in kaj sta počela Budiša in Čičak, a Dodig ni veliko povedal. Sodnik je pripomnil, da ima človek vtis, kot da je vodstvu študentske organizacije v Zagrebu vsakdo počel, kar mu je prišlo na misel, česar pa, upošteva je "znani delovni način" Budiše, ne bi mogel trditi. Čičak je vskočil z vprašanjem: "Mar takega načina dela ne bi mogli imenovati kar največje zaupanje v ljudi in samoupravljanje?" Dodig je na to vprašanje z veseljem pritrnil.

Dodiga so na glavni obravnavi zasliševali tri dni. Zadnja dne, 11. avg., se je njegov odvetnik pritoževal nad poročanjem v časopisih, posebno v hrvaških. Tega dne so tudi brali Dodigov govor na študentskem zborovanju v Zagrebu 27. marca, v katerem je opozoril, da "ne smemo dovoliti, da naš človek izgublja najbolj elementarne pravice - jezik in nacionalno kulturo" in da "ne

smemo ostati pasivni opazovalci družbenih tokov zdaj, ko je toliko jugoslovanske inteligence v Zahodni Evropi in Avstraliji in ko naš krvavo zaslužen dinar odnaša reka brez vrnitve." Dodig je dejal, da je s tem govorom skušal pomiriti študente, da bi prenehali prepiri ob izvolitvi Čička za študentskega prorektorja. Sodišče ni zvedelo, zakaj je do novemberske študentske stavke prišlo nenadoma, ker naj bi bila v načrtu šele januarja. Pač pa je Dodig pojasnil, zakaj se stavka ni končala 27. novembra na poziv univerzitetnega komiteja ZK. Dodig, Budiša in še nekateri so imeli takrat pogovore v mestnem komiteju ZK in so se odločili, da bodo prekinili stavko. Prav tedaj pa je univerzitetni komitej razglasil stavko za nedemokratično. "Za nas je bila to huda žalitev," je povedal Dodig. Zaradi te žalitve študentje niso hoteli poslušati niti Šibla, Bobetka, Božiča, Despota in drugih voditeljev, ki so bili kasneje odstavljeni.

Naslednji teden so pričeli zasliševati priče in obravnavati se je brez vidnega načrta razlezla na razna področja, ki z obtožbami o prevratni dejavnosti niso imela očitivne zveze. Šlo se je za letno skupščino zveze študentov Zagreba 4. aprila lani, za študentske skupščine in zborovanja na Reki, v Vukovaru in po manjših krajih ter za novembrsko stavko. Priča Zlatko Jelača je obtožil urednika HRVATSKEGA TEDNIKA Joža Ivičevića, da je prekinitev stavke označil za strahopetnost. Obenem je izjavil, da je bil glavni avtor študentskih gesel med stavko tedanji predsednik ideološke komisije mestnega komiteja ZK Djuro Despot.

Najgrše obdolžitve so prišle iz Vukovara. Novinarka Nada Starčević je pričala, da je Budiša na zborovanju pred študenti, maturanti in starši razlagal, kako naj bi delili mesta v študentskih domovih. Študenti naj bi dobili točke, če so iz občin, ki prispevajo za domove, če so iz Hrvaške in še posebej, če so Hrvati. V domove naj bi prišli tisti z največ točkami, da se ne bi ponavljalo staro stanje, ko je bilo v domovih veliko študentov iz drugih republik. Budiša naj bi izjavil, da se nikjer po svetu ne dogaja, da bi bilo v študentskih domovih toliko študentov iz inozemstva. Sodišče je z zgražanjem ugotovilo, da je na ta način štel druge jugoslovanske republike med "inozemstvo". Druge priče so naslednji teden obtoževale Čička, da je na zborovanju trdil, da 30.000 študentov na Hrvaškem strada. Miličnik Stevo Gvozdić iz Vukovara je pričal, da so se na poti iz Beograda študenti ustavili v Vukovaru v treh avtobusih. Ko so se odpeljali proti Zagrebu, je Budiša zapel: "Mi Hrvati ne pijemo vina, mi pijemo krvi od Srbina." Na vprašanje Budišinega odvetnika se je pokazalo, da miličnik pevca ni vedno enako opisal. Trije šoferji, ki so vozili študente, so naslednji teden izjavili, da so študenti sicer prepevali, niso pa peli nacionalistično-šovinističnih pesmi, kot navaja obtožnica.

Na reški skupščini študentov 17. aprila lani naj bi somišljeniki Budiše in Čička poskušali priti v vodstvo. Priča Ivica Biočić, ki je bil sam pet mesecev v preiskovalnem zaporu, je izjavil, da se je Čičak zavzemal za to, da bi v predsedstvo izvolili "najboljše ljudi". Sodnik je od te priče dosegel priznanje, da je učenje in izpite zanemaril zaradi svojih "naprednih", socialis-

tičnih in samoupravnih idealov", kar se je sodišču in izbranemu občinstvu smešno zdelo. Resno pa so vzeli pričevanje sekretarja občinskega komiteja ZK Reke Marijana Kalanja, ki je navedel, da se je skupina katoliško usmerjenega "Sinaksisa" prizadevala, da bi v študentsko vodstvo prišli njeni somišljeniki. Podpirali so Čička, ki se je z njimi sestal tik pred občnim zbotom. Sodišču se je to zdelo temno kovanje zarote, čeprav so preje označili Čička za klerikalca in je torej naravno, da se je sestal s katoliško usmerjeno skupino. Priča Kalanj je trdil, da je Čičak na občnem zboru razglasil Reko za "trdnjavo unitarizma" in posebej poudarjal, kaj o univerzi misli tedanji rektor dr. Ivo Supek.

Dr. Iva Supeka, zagrebškega znanstvenika velikega slovesa, so potegnili v blato tudi v zvezi z izvolitvijo Čička za študentskega prorektorja zagrebške univerze decembra 1970 in študentsko skupščino lanskega aprila. Za Čička naj bi dejal, da je "dober fant in da se da z njim pogovoriti", na skupščini pa naj bi s svojo navzočnostjo potrdil veljavnost zborovanja, ki zaradi protestnega odhoda nekega števila delegatov (kljub dolgim pričevanjem to število ni postalo jasno) menda ni bilo več sklepčno in torej ne bi smelo izvoliti Budiše za predsednika.

Dr. Supek kljub vabilu ni prišel na obravnavo kot priča. Od treh vodilnih profesorjev je na sodišče prišel samo nekdanji prorektor dr. Hrvoje Požar. Ta je poudaril, da pri izvolitvi Čička za prorektorja ni bilo nobenih malverzacij. Uradni kandidat za prorektorja Grubiša ni uspel, ker ni bil znan, ker so ga predložili na "nespreten" način in ker je mnoge odbil z nastopom na televiziji pred izvolitvijo. Dr. Požarja so ostro zasliševali glede stavke. Zakaj se kolegij ni omejil od študentske akcije? "Dekani in drugi niso hoteli podreti mostov med študenti in profesorji." Ali ste mislili, kolikšno škodo boste v svetu povzročili državi in ali ste se solidarizirali s študenti? "Solidarizirali smo se samo z njihovo zahtevo, ne pa tudi z njihovo metodo." Zakaj niste odstopili? "Stavke so bile in bodo in menim, da iz tega ni treba delati velikega problema," je odgovoril dr. Požar.

Več prič je govorilo o aprilski skupščini, ki je v neredu izvolila Budišo. Rednega predsednika skupščine so nelegalni redarji, ki jim je nekdo rekel "gorile", vrgli iz dvorane; pozno zvečer istega dne so vrgli iz prostorov STUDENTSKEGA LISTA tudi staro uredništvo. Nekdanji sekretar zveze študentov Hrvaške Marko Melčić se je v pričevanju na sodišču pritoževal, da so skupščino "na priporočilo tedanjega partijskega vodstva" nekajkrat odložili, kar je bilo usodno, ker je "katoliška mladina okrog Čička" organizirala močan pritisk. Žarko Puhovski, nekdanji mladinski funkcionar, pa je za usodno preložitve skupščine obdolžil naravnost CK ZK Hrvaške oziroma tedanjo predsednico CK Savko Dabčević-Kučar. Bivši sekretar univerzitetnega komiteja ZK Nikola Ban pa je trdil, da sta s predsednikom univerzitetnega komiteja Milanom Androićem odšla v centralni komitej in napovedala odstop, ko je bil Budiša izvoljen. V prisotnosti Pirkerja, Šibla, Despota, Bobetka in drugih jima je Savka Dabčević-Kučar rekla, da nista izbrala pravega trenutka. Ban je poudaril, da je bilo "vodstvo univerzitetne partijske orga-

nizacije prizadeto, ker je tedanji partijski vrh istočasno vzdrževal stike tako z nami kot z drugimi silami, s katerimi univerzitetni komite nikakor ni mogel sodelovati. Na sestanku komunistov da pred skupščino naj bi bil prisoten tudi dr. Marko Veselica, ki bo sojen v skupini Matice hrvatske. Toda priča Stjepan Turek je to zanikal, čeprav je sicer pričal proti obtoženim.

Turek je bil ena od prič, ki je govorila o nasilju, s katerim so študentski vodje zagotovili stavko. Priče so trdile, da so skupine pripadnikov "gibanja hrvaških vseučiliščnikov" vdirale v predavalnice in prekinjale predavanja ter izvajale pritisk na študente, ki so bili proti stavki. Turek je tožil Savko Dabčević-Kučar in Mika Tripala, da so obljubljali podporo pri prekinitvi stavke, "pozneje pa niso nič ukrenili". Dekan medicinske fakultete ni hotel odstraniti stavkovnih straž. Kako naj bi jih stari dekan odstranil, priča ni pojasnila.

Tako se je obravnava vlekla tri dobre tedne v avgustu. 2. septembra so jo odložili do 12. septembra, ko bodo še naprej zasliševali priče.

V prvi polovici tega leta je čez jugoslovanske meje pripeljalo 6,7 milijona motornih vozil. Od teh jih je bilo 5,1 milijona registrirano v tujini. Če všttejemo tudi maoobmejni promet, je pripeljalo čez mejo 6,4 milijona osebnih avtomobilov.

Po podatkih Službe družbenega knjigovodstva, so znesli dolgovi uporabnikov družbenih sredstev 1.1971 7,654,900,000 dinarjev. Največje dolgove je imela Srbija (2.553 milijonov), sledile pa so Hrvatska (2.137 milijonov), Bosna in Hercegovina (849 mn), Slovenija (552 mn), Makedonija (393 mn), Črna gora (179), a Srbija s Kosovom in Vojvodino je imela skupno 3.542 milijona dolgov. Doslej je največ obveznosti pokrila Slovenija (97,6%), a najmanj Hrvatska (58,8 odstotno). Družbenopolitične skupnosti so izplačale le 39,4 odstotno obveznosti in so še zmeraj največji dolžniki.

Za novega poveljnika vojnega letalstva in protiletalske obrambe Jugoslavije je bil imenovan generalpolkovnik letalstva Enver Čemalović, dosedanji načelnik štaba letalskega poveljstva. Čemalović je bil rojen 1920 v Mostarju in je bil pri partizanih od 1941. Je član komiteja konference Zveze komunistov v letalstvu. Dosedanji poveljnik ge. Simović "odhaja na novo dolžnost."

Statistični podatki o gibanju cen in osebnih dohodkov za pet mesecev letošnjega leta dokazujejo, da življenjska raven zaposlenih ni bila ogrožena, je 4. avg. dejal generalni direktor zveznega zavoda za statistiko Ibrahim Latifić. Povprečni osebni dohodek zaposlenih v Jugoslaviji se je od istega obdobja lani povečal za 21 odstotno na 1581 dinarjev. Življenjski stroški so se v istem času povečali za 16 odstotno, tako da so realni osebni dohodki narasli za 4 odstotno. Latifić je zavrnil trditve v časopisih da so podatki neustrezni, ker da so statistiki primerjali skupne vsote in niso upoštevali povečanega števila zaposlenih. Latifić je izjavil, da je ta trditev samovoljna in da je metoda njegovega zavoda "edino pravilna" in se v Jugoslaviji uporablja že 15 let.

Ob robu

Plašljivi civilizirani svet ni našel ničesar drugega, s čemer bi se zoperstavil nenadni oživitvi golega barbarstva, kot samo koncesije in smehljaje. Pljačljivost je izraz obolele volje ljudi, ki so napravili kariero. Ta bolezen dovoljuje vse večjo cenzuro, zatiranje osebnega mnjenja, kitajsko "rdečo gardo" in teroristične akcije kot so ugrabljanje letal in sabotaža. Organizacija Združenih narodov ignorira stokanje, krike in rotnje skromnih, individualnih in navadnih ljudi. Rojstvo Združenih narodov je vzbudilo velik up, toda, na žalost, v tem nemoralnem svetu so tudi Združeni narodi postali nemoralni. Niso organizacija združenih narodov ampak organizacija združenih vlad, v kateri so vsi enakopravni - tako oni, ki so bili svobodno izvoljeni kot oni, ki so nasilno prišli na vlado in oni, ki so si prigrabili oblast z orožjem. Združeni narodi se niso potrudili, da bi postavili spoštovanje Deklaracije o človeških svoboščinah - ki je najboljša deklaracija, kar so jih sprejeli v svojih 25 letih - za obvezen pogoj članstva OZN. S tem so Združeni narodi izdali in izročili skromne ljudi na milost in nemilost vladam, katere ti ljudje niso izvolili.

Dostojevskijevi vrati se plazijo pred našimi očmi po vsem svetu in napadajo v deželah, v katerih se ljudem niti sanjalo ni o njih. Z ugrabljanjem letal, eksplozijami in požigi v zadnjih letih so izrazili svojo voljo, da omajejo in uničijo civilizacijo. Človeštvo ne more eksistirati v svetu, v katerem se vrednote merijo na različne načine. Po enih merilih, mesec dni v zaporu, konfinaciji ali samici, kjer ljudi hranijo z belim kruhom in mlekom, razburi domišljijo in napolni časopisne stolpce z ogorčenjem. Po drugih merilih pa je povsem navadna in sprejemljiva stvar, da so ljudje obsojeni na 25 let v samicah, kjer so stene pokrite z ledom in jetniki v gatah; da zdrave ljudi pošiljajo v norišnice in da številni ljudje, ki iz gotovih razlogov želijo zbežati iz dežele, enostavno postrelijo na meji.

Umetnost in literatura sta dve sredstvi, s katerima je možno napraviti svet znosen. Pisatelj ni odmaknjen sodnik svoje dežele, ampak zelo povezan z njenim življenjem. Pisatelj je tudi sokrivec vsega zla, ki ga stori njegova rodna dežela odn, njegovi rojaki. Če so tanki njegove domovine preplavili asfalt tujega glavnega mesta s krvjo, potem so rjavi madeži za vedno poškrpili tudi njegov obraz.

To je vsebina govora, ki bi ga imel ruski pisatelj Aleksander Solženjicin na slovesnosti ob priliki sprejema Nobelove nagrade za književnost v Stockholmu. Toda ker se je bal, da bi mu sovjetske oblasti potem zabranile povratek v domovino, je raje ostal doma, govor sam pa je bil objavljen v letnem zborniku Nobelove ustanove. Solženjicin poziva vse pisatelje in umetnike, da se združijo in razkrinkajo nasilje. Kaj bo na ta apel odgovoril Nobelov nagrajenec Ivo Andrić? Kaj bo odgovoril Vladimir Dedijer - pa razni lilitupanci Vidmarjevega kova?

IVAN STANIČ

Potujete v Rim — Italijo?

Ne pozabite na slovenska hotela!

HOTEL "DANIELA,"

00185 ROMA - Via L. Luzzatti, 31 - Tel. 750.587 - 771.051

HOTEL "BLED,"

00185 ROMA - Via S. Croce in Gerusalemme, 40 - Tel. 777.102

Oba hotela sta med seboj povezana z vrtnim prehodom. Nahajata se v središču mesta, obdana z zelenjem, lastnim vrtom in parkirnim prostorom. Razpolagata s 70 sobami in 130 posteljami. Vse sobe so opremljene s privatno kopalnico in telefonom. Dve tretjini osebja je slovenskega. V restavraciji s 100 sedeži je na voljo italijanska kuhinja. Ako potujete z avtomobilom, preidite z avtoceste na Tiburtino. Od železniške postaje imate do hotelov direktno zvezo z avtobusoma števil. 3 in 9.

Dobrodošli!

VINKO LEVSTIK - lastnik

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo in uprava: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel. 01-363 5097

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga *SLOVENSKA PRAVDA*, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Anglija:	1.80	Francija:	20.-	Nemčija:	16.-
Avstralija:	4.00 (7.00)	Italija:	2500.-	Švedska:	20.-
Avstrija:	70.-	Kanada:	5.00 (8.50)	U.S.A.:	5.00 (8.50)

Ostale evropske dežele: 1.5 funt sterlinga v odgovarjajoči valuti.

Južna Amerika: 1.5 funt sterlinga (3 funti) odn. odgovarjajoča valuta.

Poverjeniki:

Avstralija: Pavla Miladinović, 12 Oxford Road, Ingleburn, N.S.W.

Južna Amerika: Simon Rajer, 'Emona', Tucuman 1561 7.p.Dto.49, Buenos Aires

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada

Evropa: Naročnina plačljiva z mednarodno poštno nakaznico po navodilu uprave.

V Trstu je KT na prodaj v Chiosco Tranvie Opicina na Trgu Oberdan